

BOEKBESPREKING.

Glacial Geology and the Pleistocene Epoch, door *Richard Foster Flint*. New York: John Wiley & Sons Inc.; London: Chapman & Hall Ltd. \$ 6.00. 2e druk Januari 1948; 589 pagina's.

Het is een groot geluk, dat dit uitstekende en moderne standaardwerk nu ook hier via de boekhandel te krijgen is. Voor de amateur, die een goed overzicht wil krijgen van alles, wat met de geologie van ijs, gletsjers en met het Pleistoceen in het algemeen verband houdt, is moeilijk een beter boek denkbaar. Vooropgesteld natuurlijk, dat hij de Engelse taal machtig is. Hoewel de behandelde stof makkelijk aanleiding zou kunnen zijn tot een dor en droog boek, is de schrijver gelukkig aan deze bedreiging ontsnapt. Het is een degelijk geschreven betoog, waarin men echter ook weer niet een te populaire schrijffrantaal moet verwachten. Zoals bij de meeste Amerikaanse studieboeken, is ook dit uitmuntend geïllustreerd (88 foto's, kaarten en figuren). Het bevat voorts 30 tabellen van zeer uiteenlopende aard. Hoewel vele werken over een algemeen onderwerp, welke in de U.S.A. zijn verschenen, dikwijls zeer Amerikaans georiënteerd zijn, met een vrijwel geheel voorbijgaan aan wat er in de rest van de wereld geschreven en gedacht, of opgemerkt is, gaat dit boek niet in die mate mank aan deze fout. Alleen waar het inderdaad van algemeen belang kan zijn, haalt de schrijver typisch Amerikaanse verschijnselen aan bij wijze van voorbeeld; hoofdstukken 12, 13 en 14 behandelen respectievelijk de glaciatie van N. Amerika in de Wisconsin-ijstijd; de stratigrafie van de Wisconsin-ijstijd en de stratigrafie van het Pleistoceen vóór de Wisconsin-ijstijd in N. Amerika. Hiertegenover staan hoofdstukken 15 en 16: de vroegere gletsjers van Europa, en de stratigrafie van de ijstijd in Europa; en tenslotte een verzamelhoofdstuk, 17, dat glaciaties buiten N. Amerika en Europa behandelt. In dit laatste hoofdstuk wordt zelfs een halve bladzijde gewijd o.a. aan de door Dozy in 1938 beschreven verschijnselen uit het gebergte in Centraal Nieuw-Guinea.

In een boek, dat verschijnselen van over de gehele wereld behandelt, moet men geen uitgebreide regionale gegevens verwachten. Wat Nederland betreft, wordt (op pag. 325) een halve bladzijde gewijd aan de horizon van Tegelen. Het is te betreuren, dat hierbij blijkbaar voornamelijk gebruik is gemaakt van de nu gedeeltelijk wat verouderde gegevens uit de publicaties van Eug. Dubois. De vele publicaties nadien verschenen (o.a. van Bernsen wat betreft de fauna), zouden hier hebben kunnen dienen om kleine foutjes te voorkomen. Over de glaciële en interglaciële verschijnselen in ons land wordt verder gezwegen, behoudens een korte notitie (blijkbaar gecompileerd uit Madsen, Nordmann en Woldstedt) aangaande het Eemien.

Hoewel de algemeenheid van het werk het wellicht niet toelaat, zou een iets uitvoeriger relaas over erratica, en een voorbeeld van het belang van zwerfsteentellingen voor het bepalen van de stroomrichting van het lands, m.i. wel op zijn plaats geweest zijn. Thans wordt alleen verwezen naar Milthers en Woldstedt.

Van belang voor de amateur zijn de beschouwingen van algemeen geologische aard in de eerste elf hoofdstukken. Zij munten uit door overzichtelijkheid en duidelijkheid. Hetzelfde dient gezegd te worden van de historische (hoofdst. 1) en de klimatologische beschouwingen (hoofdst. 20, 21 en 22) waaraan verbonden een beschouwing over de theorieën omtrent de oorzaken van een ijstijd. Het laatste hoofdstuk (23), dat een palaeontologisch karakter heeft, is wat summier van inhoud en voor uitbreiding vatbaar.

Alles bij elkaar genomen: warm aanbevolen!

D. P. ERDBRINK.

P. v. d. Lijn: Het Keienboek, inleiding bij de studie onzer zwerfstenen van Noord en Zuid en Oost. 3e druk. Uitg. W. J. Thieme en Cie, Zutphen 1949, 327 blz., 345 afb. Prijs geb. f 12.50.

Wanneer wij dit werk hebben doorgelezen of zelfs reeds wanneer wij er een weinig in hebben gebladerd en hier en daar iets lezen moeten wij voor de grote belesenheid en de werklust van de bijna 80-jarige auteur groot respect gevoelen. Door zelfstudie heeft hij zich een grote kennis van de gesteenten verworven en vooral van de kristallijne.

In 1923 verscheen de eerste druk en ruim 25 jaar later de sterk vermeerderde en verbeterde derde druk. Het aantal tekstfiguren is alleen reeds met ruim 100 vermeerderd. Verschillende hoofdstukken zijn dan ook uitvoeriger behandeld, zoals die over de gesteenten en de fossielen. Uit

het feit, dat deze nieuwe druk reeds 6 jaar na de 2e is verschenen, blijkt wel, dat het werk zijn weg heeft gevonden en niet alleen bij amateurs.

De laatste vijftig jaren hebben zich gekenmerkt door een sterke opbloei van de natuurstudie, beginnende met de plant- en dierkunde. Verschillende boekjes voor liefhebbers werden uitgegeven. Daarna kwam ook de geologie aan de beurt. Ook de talrijke zwerfstenen, welke in onze bodem worden gevonden, moesten wel de aandacht van vele natuurliefhebbers trekken. Eén hunner, die geregeld hiervoor zand- en grindafgravingen zocht, schreef mij eens hoeveel intens genot het bekijken en bestuderen van tal van doodgewone steentjes hem verschaft heeft.

In de populair-wetenschappelijke tijdschriften verschenen dan ook al spoedig korte artikelen over dit onderwerp en op hun beurt werden deze met meer of minder succes gevolgd door boekwerken, waarin een groot aantal zwerfsteensoorten werden besproken.

Geconstateerd kan worden, dat de heer Van der Lijn tot dusverre zeker het meeste succes heeft gehad met zijn werk. Zijn „Keienboek” werd nog gevolgd door „Nederlandse zwerfstenen.”

Doordat zoveel amateurs geen polarisatie-microscop bezitten en niet in de gelegenheid zijn dunne doorsneden te maken van gesteenten, zoals graniet of bazalt, zijn zij voor het determineren aangewezen op het gebruik van een loupe; voor hen een handleiding te schrijven is misschien het beste toevertrouwd aan iemand, die met deze moeilijkheden zelf te kampen heeft gehad, zich daar doorheen heeft weten te slaan en de kunst verstaat om de stof op eenvoudige wijze aan de lezers weet voor te leggen. De te behandelen materie is moeilijk en haar voor de liefhebbers begrijpelijk te maken zeker nog moeilijker. Verklaarbaar is het dan ook, dat er nog desiderata zijn gebleven, ook in deze derde druk.

Mogen zij in een volgende druk zijn verdwenen.

P. KRUIZINGA

PLAGIOKLAAS IN RHOMBENPORFIER

Zoals men waarschijnlijk wel weet, gelden de ruitvormige veldspaten in rhombenporfier voor anorthoklazen, een mengsel van orthoklaas en albiet. Zie Rosenbusch e.a.

Opmerkelijk is nu de mededeling van C. Oftedahl, dat deze ruitvormige veldspaten, o.a. in rhombenporfier, in werkelijkheid fijn vertweelingde plagioklazen zijn.

Mededeling uit het rapport over het 18e Internationale congres te Londen, 1948. Zie Geol. en Mijnbouw, April '49.

P. VAN DER LIJN